

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166
Oslo
T: 22 04 49 70
E: nso@student.no
W: www.student.no

Høringsuttalelse

Innspill til stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler

Dato: 02.09.2020

Innspill til stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler

Innledning

NSO har tidligere sendt inn høringssvar til prosessen om stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler. Høringssvaret står seg fortsatt, dette er en presisering av disse innspillene og en tydeliggjøring av prioriteringene til NSO. Innspillet er basert på spørsmålene som er sendt ut i høringsbrevet fra Kunnskapsdepartementet, og som det skrives i høringsbrevet ser også NSO disse innspillene i sammenheng med høringssvaret til ny UH-lov.

Finansiering

NSO mener finansieringssystemet slik det er i dag fungerer relativt godt. Likevel har det lenge vært flere diskusjoner rundt finansieringssystemet. Da med fokus på hvordan man skal legge til rette og passe inn komponenter som EVU og arbeidsrelevans, og diskusjoner om utdanningsløp ligger i riktig finansieringskategori. *NSO mener derfor det burde skje en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet.* Det overordnede målet må da være at finansieringssystemet skal være utviklet på en slik måte at det styrker kvaliteten i forskning, undervisning og formidling. Arbeidet med finansieringssystemet bør gjøres i fellesskap av et partssammensatt utvalg, i denne sammenhengen burde det være berørte parter. Altså de som har inngående kjennskap i systemet, parter som merker effekten og konsekvensene av systemet og partene som bruker dette som et styringsverktøy. Det er viktig at vi ikke får flere endringer av systemet før en slik helhetlig gjennomgang.

Likevel vil vi presisere noen hovedprioriteringer for oss når det kommer til finansiering:

NSO mener at universiteter og høyskoler hovedsakelig skal finansieres av statlige midler. Den viktigste komponenten i institusjonenes finansiering skal være basiskomponenten. NSO mener basiskomponenten skal ligge mellom 70 og 80 prosent. Dette for å sikre forutsigbarhet, mulighet for å ha langsiktige kvalitetsfremmende tiltak, og at dette bidra til autonomi for institusjonen.

NSO mener at kostnadskategoriene skal videreføres slik at vi fortsetter å ta hensyn til variasjonen i kostnadene mellom utdanninger. Dette vil sikre en rettferdig fordeling mellom fagmiljøene. NSO mener at det ikke skal være mulig å overbooke på studier i lavere finansieringskategorier for å finansiere de studiene som har en høyere kostnad. NSO mener overbooking av studieplasser svekker kvaliteten i utdanningene.

Dimensjonering

Det er i dag færre, men større, utdanningsinstitusjoner med en bred faglig profil. NSO støtter en slik utvikling så lenge den tar vare på samfunnsoppdraget til institusjonene, og er basert på kvalitet i utdanning og forskning.

NSO mener at det må være en kontinuerlig vurdering om det er hensiktsmessig å ha samme studietilbud flere steder på nasjonalt nivå. Mengden små og sårbare fagmiljø gå på kompromiss med god utdanningskvalitet for mange studenter. Det må derfor være et mål å

få samlet sårbare fagmiljø og kompetanse ved noen institusjoner slik at studenter og ansatte blir en del av et større akademisk fellesskap. NSO vil poengtere at dimensjoneringen av norsk høyere utdanning skal baseres på en helhetsvurdering, og ikke bare prognoser av kompetansebehovet i framtiden innenfor utdanninger.

Departementet kan tildele institusjoner nasjonalt ansvar for enkelte fagområder med den hensikt å styrke allerede gode miljøer eller som et virkemiddel for å verne fagområder og utdanninger som er skjøre, men essensielle for utvikling av kunnskapssamfunnet. Med nasjonalt ansvar skal det samtidig utdeles øremerkede økonomiske midler som gjør det mulig for institusjonene å opprettholde nettopp disse miljøene. Enkelte institusjoner kan få slikt ansvar for å sikre videreføring av forskningsarbeid og å bedre rekrutteringen til fagområdet.

Nasjonal struktur

NSO mener at etaten sin styring av de statlige institusjonene skal skje direkte mellom institusjonen og departementet. Videre mener vi at organ som jobber med forvaltning på oppdrag fra departementet skal ha spesialiserte arbeidsområder, med et ikke altfor bredt omfang. Dette er for å unngå at enkelte offentlige organ får for stort nedslagsfelt, og dermed blir for normgivende for sektoren. Direktoratene burde fortsette å være rådgivende organ for departementet, slik at det fortsatt er departementet som tar de endelige avgjørelsene overfor de statlige institusjonene.

NSO ser behovet for at helhetlige og overordnede prioriteringer i sektoren bli tatt av departementet, spesielt siden Norge har et mål om å hevde seg internasjonalt i utdanning og forskning og er avhengig av å ha sterke og stabile fagmiljø. Departementet skal være tydelige i forventningene sine overfor institusjonene slik at disse kan spisse sin faglige aktivitet i tråd med nasjonale prioriteringer.

Samtidig skal institusjonene ha en høy grad av autonomi. Det er dermed institusjonenes styre som har det overordnede ansvaret for avgjørelser på egen institusjon. Institusjonene skal ha egne faglige prioriteringer og selv kartlegge hvordan fagmiljøene best kan dimensjoneres. Det er viktig at alle parter er innforstått med hvor beslutningsmyndigheten ligger i enhver sak. Den nasjonale strukturen burde inkludere hvem som har den endelige beslutningsmyndigheten i saker som opprettelse og nedleggelse av studiested, og ansatt eller valgt rektor. NSO mener at begge disse tilfaller institusjonenes styre, som har det overordnede ansvaret for mål og strategier på institusjonen.

Autonomi

Autonomien til institusjonene er svært viktig for å sikre fri forskning og god utdanning. Det krever at finansieringssystemet har en høy basiskomponent som gir institusjonene forutsigbare arbeidsforhold. Departementet kan drive styring gjennom insentiv i resultatkomponenten, utviklingsavtaler og andre enkelttiltak.

Når det gjelder akademisk autonomi, mener NSO at universitet og høyskoler skal ha selvbestemmelsesrett over hva som er opptakskriterier til deres egne studieprogram. Man bør likevel strebe etter at institusjoner som har like studium har noenlunde like opptakskriterium. Styresmaktene skal kunne sette tak på hvor mange studenter en institusjon kan ta opp innenfor et fagområde utover det som de har fullfinansiering til. Likevel skal institusjonen selv avgjøre hvor mange man tar opp innenfor dette taket.

Universitet og høyskoler skal ha kollegial ledelse på alle nivå. Institusjonene skal selv avgjøre om ledelsen blir valgt eller ansatt. Styrene skal ha en tredeling av makt mellom studenter, ansatte og eksterne representanter. NSO mener at ingen gruppe skal ha flertall alene. Alle gruppene skal ha minst 20 prosent representasjon.

Mangfoldig sektor

NSO ønsker en mangfoldig UH-sektor. Vi mener lovfesting av faglig autonomi, ansvar og faglige fullmakter, sammen med å redusere mengden styringsmekanismer, kan være med på å sikre dette. NSO ønsker å påpeke at dagens styringssystem, der alle statlige institusjonene er ilagt de samme rammene og parametere, vil kunne resultere til at man får helt like institusjoner. NSO ønsker ulike faglige profiler på ulike institusjoner og styringssystemet må legge opp til det.

NSO mener at bruken av utviklingsavtaler mellom departementet og institusjonene kan være med på å skape en mer mangfoldig sektor. Vi mener at utviklingsavtalene i dag brukes for mye sammen med målstyringssystem og institusjonene må stadig bruke flere ressurser på rapportering til departementet. Gjennom utviklingsavtaler burde institusjonene få muligheten til å utvikle seg etter eget ønske og egne strategier innenfor få overordnede mål gitt av departementet.

Styring av profesjonsutdanninger

NSO mener at det skal eksistere nasjonale retningslinjer for profesjonsutdanningene, slik at alle studentene har felles minstekrav til hva de skal lære i utdanningen. Samtidig mener vi at studietilbudene skal være fleksible, og i tilstrekkelig grad legge til rette for frihet til å velge og tilpasse egne grader. På denne måten opprettholdes også intensjonen om faglig autonomi.

Oppsummering av NSOs prioriteringer

- Det må settes i gang en prosess for helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet for høyere utdanning.
- Fokuset i dimensjonering må være at samfunnsoppdrag og kvalitet i utdanningene blir opprettholdt, uansett størrelse og lokalisering.
- For mange like utdanningstilbud er ikke hensiktsmessig.
- Den nasjonale strukturen må ha en avklart skillelinje mellom departementets og institusjonenes beslutningsmyndighet. En helhetlig nasjonal tankegang sammen med sterk autonomi er full mulig om man legger det opp ryddig.
- Institusjonenes autonomi skal prioriteres høyt.
- Man kan ikke måle alle ut i fra samme parametere om man vil ha en mangfoldig sektor.
- Profesjonsstudiene må treffe på nasjonale minstekrav, samtidig som det finnes fleksibilitet for å kunne tilpasse egne grader.

Foreslått tiltak: *Det innføres et krav om at studentene skal varsles ved fare for stryk og gis mulighet for gjentak*

NSO støtter dette tiltaket. Vi anser det som en grunnstein i formativ vurdering at man får fortløpende tilbakemeldinger. Det er viktig at institusjonene ordner rutiner for hvordan man gir beskjed om at studenten ligger an til stryk. Dette for å være sikker på at kravet følges, og at om det ikke skulle skje er dette å anse som en formell feil.

Foreslått tiltak: *Reglene for arbeidskrav presiseres*

NSO støtter å ha en større avklaring på flere begreper som inngår i vurdering, men mener dette må tas inn i en større debatt enn praksis. Arbeidskrav rommer mye mer enn praksis, og presiseringen av begrepet burde derfor romme mer enn praksis. Slik man leser rapporten nå er det reglene rundt arbeidskrav som skal presiseres, ikke bare hvordan man forholder seg til praksis når det er et arbeidskrav. I tillegg bidrar forslag til teksten fortsatt til uklarheter. Hvor går grensen for når arbeidskravet spiller inn på karakteren? Det er viktig for oss at praksis inngår i studiepoenggivende emner, så om praksis er inne som et arbeidskrav i emnet må denne arbeidsmengden og vurderingen få uttelling for hvor stort emnet er og den totale arbeidsmengden forventet.

Forslag tilknyttet Studietilsynsforskriften

Foreslått tiltak: *Kravet til fagmiljøet og veileders kompetanse, jf. § 2-3 syvende ledd endres*

NSO mener det må sikres formell veilederkompetanse hos praksisveilederne. Kun fagpersonell med relevant erfaring fra praksisfeltet over minst tre år skal brukes som veileder på praksisstedene. Hvordan man formaliserer denne veilederkompetansen kan gjøres gjennom studiepoeng, kurs eller realkompetanse.

Foreslått tiltak: *Kravet til praksisavtale, jf. § 2-2 niende ledd endres*

NSO støtter anbefalingen om at man skal *presisere kravet* om praksisavtale, samt at studentene blir tatt med som part i avtalen. At studenten er tatt med som part i avtalen er vanlig i andre læringssituasjoner som samarbeid med eksterne, for eksempel ved bachelor- og masteroppgave som skrives i samarbeid med aktører utenfor utdanningsinstitusjonen. En slik avtale kan justeres lokalt der det er hensiktsmessig, men vi stiller oss enig i anbefalingen om at den alltid skal inkludere læringsaktivitetens omfang, forventet læringsutbytte, praksisveilederes forventede arbeidsomfang til oppfølging og veiledning, UH-institusjonenes veiledning og oppfølging av studentene, og studentenes rettigheter og plikter som et minimum.

Under innspillsmøte om praksisavtaler kom det en påstand om at det kan være krevende å håndheve avtalene, og det er bedre å ha en praksisplass som ikke fungerer optimalt enn å ikke ha praksisplass. Dette utsagnet er vi uenige i. Fokuset og kravet må være at man har forsvarlig praksis der man møter kvalifiserte veiledere og får det **Norsk**

studentorganisasjon

læringsutbytter man skal ha. Om man ikke kan møte disse kravene kan man ikke godta slike praksisplasser. Man kan ikke gå på kompromiss med faglig kvalitet for å få antall praksisplasser til å gå opp. Antallet plasser er heller en diskusjon om insentiver for å være praksissted, og krav til kommunene eller andre statlige institusjoner om å være praksissted.

Forslag tilknyttet Økonomiske tiltak

Foreslått tiltak: *Økt samarbeid om ressurser til gjennomføring av veiledning, samt harmonisering av krav til å ta imot praksisstudenter.*

NSO støtter dette tiltaket.

Forslag tilknyttet Veiledningstiltak

Foreslått tiltak: *Relevante myndigheter veileder om regelverket knyttet til praksis, inkludert krav til vurdering og kvalitetssikring*

Foreslått tiltak: *Det legges til rette for erfaringsutveksling mellom universitetene og høyskolene og ulike studieprogrammer om kvalitetssikring*

Foreslått tiltak: *Det sammenfattes informasjon om praksis fra tilsyn med systematisk kvalitetsarbeid og dele dette*

NSO støtter disse tiltakene. I tillegg burde eksisterende kvalitetssikringssystemer utdanningsinstitusjonene være pålagte å vie en større og tydeligere plass til å evaluere praksis. Vi mener som nevnt over at all praksis skal være studiepoenggivende, derfor må det eksistere innenfor et emne, og derfor skal det allerede være underlagt kvalitetssikringssystemet på institusjonen. Dette inngår slik vi leser det allerede i eksisterende regler, men kan med fordel gjøres tydeligere at all undervisnings- og vurderingsform skal evalueres i dette systemet.

Øvrige tiltak

Foreslått tiltak: *Det utarbeides en mal/sjekkliste for praksisavtale, gjerne i Arbeidslivsportalen*

Foreslått tiltak: *Det legges til rette for kvalitetssikring gjennom Arbeidslivsportalen*

NSO har ingen innspill på om man skal bruke Arbeidslivsportalen for å gjennomføre disse tiltakene.

Øvrige innspill:

Under *Videre utredning* er det en anbefaling om at man kan videreføre noen av tiltakene og diskusjonene rundt praksis til regelverk som rommer andre læringsaktiviteter og vurderingsformer. NSO støtter dette forslaget. Vi mener også det kan det være hensiktsmessig å ha diskusjoner rundt forskjellige begreper innenfor læringsaktiviteter og

Høringsuttalelse

vurderingsformer da forskjellene er uklare og rettighetene rundt ulike vurderingsformer også kan variere.

Det er ikke tatt opp noe rundt regler og rettigheter rundt reisevei og økonomi tilknyttet utføringen av praksis i denne utredningen. Dette er krevende for flere studenter som må ha to bosteder eller pendle lengre distanser som fører til høyere utgifter. Studenter er allerede i en presset økonomisk situasjon, og praksisopphold burde ikke føre til større økonomisk press enn det som allerede er situasjonen. Å ha økonomiske støtteordninger eller alternative bosteder rundt praksis burde derfor være noe institusjonene burde se på.